

Aardrijkskunde in de Tweede Fase 2011

Aardrijkskunde is in drie kenmerkende profieldelen een keuzevak.

- in het profiel **Cultuur en Maatschappij** moet er een keuze gemaakt worden uit Aardrijkskunde en Economie
- in het profiel **Economie en Maatschappij** moet er een keuze gemaakt worden uit Frans, Duits, Aardrijkskunde en Management & Organisatie.
- In het profiel **Natuur en Gezondheid** moet er een keuze gemaakt worden uit Aardrijkskunde en Natuurkunde.

Aardrijkskunde kan ook in het **vrije deel** gekozen worden in alle profielen.

Het aantal lessen per week is 3 zowel op de vierde, vijfde als zesde klas.

Het eindexamen Aardrijkskunde bestaat uit **Schoolexamen(SE)** en een **Centraal Schriftelijk Examen (CE)** (Zie bijlage 1)

Het **Schoolexamen HAVO** wordt aan het einde van de examenklas vóór het Centraal Examen afgesloten. Het schoolexamencijfer wordt bepaald aan de hand van de SE of PTA werken.

In het **PTA(Programma van Toetsing en Afsluiting)** staat het programma van het Schoolexamen uitgewerkt. Hierin staat vermeld uit welke onderdelen en uit hoeveel onderdelen het Schoolexamen bestaat. Daarnaast de periode, de duur, het gewicht en de manier waarop elk onderdeel wordt afgenomen (schriftelijk of praktische opdracht).

In het PTA staat de toetsstof vermeld en welke toetsen herkanst mogen worden.

Het schoolexamencijfer is een gemiddelde van de toetsen behaald in de bovenbouwklassen.

Naast een 7-tal toetsen per jaar worden er voortgangstoetsen afgenomen in de voorexamenklassen.

Deze toetsen zijn geen SE of PTA toetsen maar bepalen wel mede de rapportcijfers.

In de examenklassen zijn alleen PTA toetsen.

Het schoolexamen bepaalt voor de helft van het eindpunt.

De schoolboeken zijn zo ontwikkeld dat de leerlingen aan de hand van uiteenlopende opdrachten veel zaken **zelfstandig** onder de knie krijgen. Daarnaast zullen ook opdrachten met z'n tweeën of in kleine groepjes gedaan moeten worden. Het **kunnen samenwerken** is tegenwoordig een eis die bij heel veel functies en beroepen wordt gesteld.

Aardrijkskunde in De Tweede Fase stelt eisen:

Hogere moeilijkheidsgraad, zelfstandig werken, nadruk op plannen, vaardigheden en grote eigen verantwoordelijk van de leerling. Het is ondanks de voorbereiding in de onderbouw een hele verandering.

In de Tweede Fase zijn de manier van studeren, de rol van de leerling en de rol van de docent anders. De school is een plaats waar de leerling actiever en langzaam maar zeker steeds zelfstandiger zal gaan werken.

Korte inhoudsopgave 4 havo

Inhoudsopgave boeken	Bijz.	CE/SE	SLU	KLAS
<u>Wereld Arm en rijk</u>				
<i>Hoofdstuk 1</i> Mexico en de Verenigde Staten: een wereld van verschil		SE	18	4 ^E
<i>Hoofdstuk 2</i> Land Nueva Frontera		SE	18	4 ^E
<i>Hoofdstuk 3</i> naar de Verenigde Staten: el otro lado	NIET	SE	18	4 ^E
<i>Hoofdstuk 4</i> De wereld in delen		CE	16	4 ^E
<u>Wereld/Aarde Landbouw in Europa</u>				
<i>Hoofdstuk 1</i> Europese landbouw in beweging		SE	13	4 ^E
<i>Hoofdstuk 2</i> Verder kijken dan de Costa's		SE	13	4 ^E
<i>Hoofdstuk 3</i> Op de grens van de continenten	NIET	SE	14	4 ^E
<u>Aarde Systeem aarde</u>				
<i>Hoofdstuk 1</i> Reis vanaf het middelpunt van de aarde		CE	18	4 ^E
<i>Hoofdstuk 2</i> De buitenkant van de aarde		CE	18	4 ^E
<i>Hoofdstuk 3</i> De blauwe planeet		CE	17	4 ^E 5 ^E
<i>Hoofdstuk 4</i> Natuurgeweld in de Verenigde Staten	NIET	SE	17	4 ^E 5 ^E
<u>Praktische opdracht.</u>		SE	20	4 ^E
Keuze uit: Arm en Rijk: Hoofdstuk 1, 2 en 3 Landbouw in Europa. Systeem Aarde: Hoofdstuk 4				
<u>Gebieden Indonesië actueel</u>				
<i>Hoofdstuk 1</i> De Indonesische archipel		CE	18	5 ^E
<i>Hoofdstuk 2</i> Land in opkomst		CE	18	5 ^E
<i>Hoofdstuk 3</i> Werk en welvaartin Indonesië		CE	18	5 ^E
<i>Hoofdstuk 4</i> Ontbossing in Indonesië	NIET	SE	17	5 ^E
<i>Hoofdstuk 5</i> Culturele en religieuze conflicten in Indonesië	NIET	SE	17	5 ^E
<u>Leefomgeving Wonen in Nederland</u>				
<i>Hoofdstuk 1</i> Denkend aan Holland		CE	20	5 ^E
<i>Hoofdstuk 2</i> Rivierbeleid Nederland		CE	20	5 ^E
<i>Hoofdstuk 3</i> Stedelijke vraagstukken		CE	20	5 ^E
<u>Examentraining</u>		CE	20	5 ^E

Studieplanner Aardrijkskunde Leerjaar: Havo 4			Schooljaar 2010-2011	
wk	start op	Stof	aanwijzingen	Toets
36	6-9-2010	Start Landb. in Europa + instapt.		
37	13-9-2010	H1 Oriëntatie + p1.1	niet: opdr 2,samenvattingsofdr.	
38	20-9-2010	p1.2	niet: samenvattingsofdracht	
39	27-9-2010	p1.3	niet: opdr 22c-d, 26c-d en samv.	pw L.i.E. p1.1 en 1.2
40	4-10-2010	H2 Oriëntatie + p2.1		
41	11-10-2010	p2.2		
42	18-10-2010	Herfstvakantie		
43	25-10-2010	p2.3	niet: samenvattingsofdracht	
44	1-11-2010	uitloop + herhaling		
45	8-11-2010	Toetsweek	se ak071 L.i.E. H1 en H2	
46	15-11-2010	Start Arm en Rijk + Instaptoets		
47	22-11-2010	Oriëntatie + p1.1	niet: opdr 1, 6, 7, 9e,	
48	29-11-2010	p1.2 + casusopdracht	niet: slotopdracht	
49	6-12-2010	H2 oriëntatie + p2.1+2.2	opdr. 3 vrijwillig	
50	13-12-2010	H4 oriëntatie + p4.1 t/m opdr 17		pw A+R h1+2
51	20-12-2010	Kerstvakantie		
52	27-12-2010	Kerstvakantie		
1	3-1-2011	p4.1 opdr 18 t/m samenvatting		
2	10-1-2011	p4.2 opr 25 T/m 31		
3	17-1-2011	p4.2 opdr 32 t/m samenvatting		So H4 p4.1+4.2
4	24-1-2011	p4.3		
5	31-1-2011	p4.4	Niet: slotopdrachten	
6	7-2-2011	Toetsweek	Se ak072 Arm en Rijk H1,2,4	
7	14-2-2011	opstart Po		
8	21-2-2011	werken aan Po		
9	28-2-2011	werken aan Po		
10	7-3-2011	Carnavalsvakantie		
11	14-3-2011	inleveren Po		
12	21-3-2011	Start Systeem aarde + instapt.		
13	28-3-2011	Oriëntatie + p1.1		
14	4-4-2011	maatschappelijke stage		
15	11-4-2011	p1.2	`pw h1 uitstellen naar week 19`	
16	18-4-2011	p1.3		
17	25-4-2011	p1.4	Niet: samenvopdr + slotopdr	
18	2-5-2011	Meivakantie		
19	9-5-2011	p2.1 + Oriëntatie		
20	16-5-2011	p2.2	niet: opdr 16 tm 19, slot en cas.	
21	23-5-2011	p3.1 + Oriëntatie t/m 10	niet: opdr 3	
22	30-5-2011	p 3.1 11 t/m 16	niet: opdr 13 c,d,e, 14b + samv.	pw Syst aarde h1 en h2
23	6-6-2011	p3.2		
24	13-6-2011	p3.3	niet: slotopdr.	
25	20-6-2011	uitloop + herhaling + casus H3		
26	27-6-2011	Toetsweek	Se ak073 Syst. Aarde H1,2,3	

Inhoud onderwerpen Aardrijkskunde.

Arm en rijk

We starten Havo 4 met de bespreking van de economische, demografische en sociaal-culturele kenmerken van het grensgebied tussen Mexico en de Verenigde Staten.

Hoofdstuk 1. Mexico en de VS. Een wereld van verschil. (SE)

In het eerste hoofdstuk komen de volgende 4 hoofdzaken aan bod.

1. Hoe is de grens tussen de twee landen tot stand gekomen. We duiken in de geschiedenis van de indiaanse beschaving, de Spaanse overheersing en de vorming van de VS in 1776.
2. De 100-kilometer brede zone met lengte van meer dan 3000 kilometer van de Grote Oceaan tot de Golf van Mexico met zijn veertiental dubbelsteden. Enkele dubbelsteden worden besproken.
3. De grote (illegale) migratie van Mexico naar VS
4. De NAFTA (1949) North American Free Trade Agreement en de invloed op Mexico

Hoofdstuk 2. La Nueva frontera (SE)

In dit hoofdstuk gaan we de gevolgen bespreken van de vestiging van buitenlandse bedrijven in het grensgebied van Mexico en de Verenigde Staten op nationale, regionale en lokale schaal. Vervolgens gaan we in op de maquiladoras (assemblagebedrijven) en de gevolgen voor het grensgebied.

Tot slot bespreken we de situatie in de krottenwijken, in het bijzonder de krottenwijken van Ciudad Juárez

Hoofdstuk 4. De wereld in delen (CE)

In dit hoofdstuk gaan we eerst Tsjechië en Egypte met elkaar vergelijken. In hoofdstuk 2 van het derde klas boek zijn begrippen als welvaart, BNP en ontwikkelingsindex behandeld. In dit hoofdstuk gaan we dieper op deze economische kenmerken. We vergelijken deze landen ook op demografische aspecten zoals geboorten, (zuigelingen)sterfte, leeftijdsopbouw en sociaal-culturele kenmerken zoals taal en godsdienst.

In dit hoofdstuk bespreken we de verhouding, weergegeven in een centrum-periferie model, tussen de rijke en arme landen. Behalve de verhouding en verschillen tussen de arme landen en rijke bespreken we ook de traditionele triade (V.S., Europese kerngebied en Japan), de opkomst van nieuwe industrielanden. Begrippen als multinationals en globalisering komen uitgebreid aan bod.

In de laatste paragraaf bespreken we de relatie tussen Groot-Brittannië en India, vroeger toen Groot-Brittannië aan het begin van het globaliseringsproces stond en India een kolonie was. We kijken tenslotte hoe India zich heeft ontwikkeld.

Landbouw in Europa

Hoofdstuk 1. Europese landbouw in beweging (SE)

We beginnen dit hoofdstuk met een stukje geschiedenis; van kleine gemengde bedrijfjes waarbij veeteelt in dienst van de akkerbouw was tot bio-industrie. Vervolgens bespreken we het Europese landbouwbeleid vanaf WOII tot 2010. Als gevolg van bovenstaande ontwikkeling en beleid zijn de Europese cultuurlandschappen veranderd. Ten slotte bespreken we de toekomst van de landbouw in Europa.

Hoofdstuk 2. Verder kijken dan de costa's (SE)

In dit hoofdstuk over het Middellandse Zeegebied bespreken we:

- a. De ligging, de topografie en de kustvormen.
- b. De zeestromen in de Middellandse Zee, het hoge zoutgehalte en de hoge temperatuur.
- c. De mediterrane vegetatie

- d. De mediterrane landbouw
- e. Het klimaatsysteem van Köppen, de grote windsystemen.
- f. De eigenschappen en de verklaring het middellandse Zeeklimaat.
- g. Het grondgebruik en het waterprobleem

Systeem aarde

Hoofdstuk 1 Reis vanaf het middelpunt van de aarde (CE)

1.1 Verleden en heden

Vanaf de 17e eeuw ontstaat het vermoeden dat de continenten ooit aan elkaar hebben gezeten. Alfred Wegener vond in 1912 bewijzen dat de continenten aan elkaar vast zaten. Hij bedacht dat alle continenten ooit samen één oercontinent vormden: Pangea.

1.2 Moderne platentektoniek

In deze paragraaf bespreken we de opbouw van de aarde: de bolschillen kern, mantel en korst. Begrippen als asthenosfeer (binnenmantel) en lithosfeer (de korst met het vaste deel van de mantel) en convectiestromingen zijn begrippen die in deze paragraaf worden besproken.

1.3 Bewegingen van platen

Platen bewegen op drie manieren ten opzichte van elkaar: divergentie, convergentie en transversaal. Als gevolg van deze bewegingen bespreken we het ontstaan de mid-oceanische ruggen, de begrippen rustig vulkanisme, subductiezone, heftige vulkanische met zware. Ook gaan we dieper in op het ontstaan van gebergte aardbevingen, vulkanische eilandenboog.

1.4 De aarde brandt en beeft

In deze paragraaf bespreken we het voorkomen van de twee soorten vulkanen: schildvulkanen en stratovulkanen. Vervolgens bespreken in verband met de aardbevingen de begrippen epicentrum en hypocentrum, de meting van de kracht van de aardbeving en de gevolgen (b.v Tsunami's)

Hoofdstuk 2 De buitenkant van de aarde (CE)

We bespreken verwerking, erosie en sedimentatie, de afbraak en opbouw van het landschap. We staan stil bij de verschillende vormen van verwerking, erosie en transport van het verweringsmateriaal zoals water (zee en rivieren), wind en ijs. Ten slotte de verschillende vormen van sedimentatie.

Hoofdstuk 3 De blauwe planeet (CE)

In deze paragraaf starten we met een herhaling van de vijf factoren die de temperatuur op aarde verklaren .Invloed van gebergten, hoogteligging, breedteligging, gesteldheid van het aardoppervlak en het watertransport

Vervolgens gaan we de aan de hand van de Wet van Buys Ballot het grote windsysteem bespreken. Uiteindelijk kunnen we de klimaten op aarde volgens het klimaatsysteem van Köppen verklaren.

Tenslotte bespreken we de relatie tussen klimaat, natuurlijke plantengroei en bodem en de veranderingen in de landschapszones door menselijke activiteit..

Indonesië actueel

Hoofdstuk 1 Eenheid en verscheidenheid.

In dit hoofdstuk starten we (topografische) karakteristieken van de Indonesische archipel . We bespreken de grootte, samenstelling van de bevolking en de absolute en relatieve ligging.

Vervolgens komen de 3 klimaten, de plantengroei en de natuurlijke hulpbronnen aan bod.

In paragraaf 1.3 wordt ingegaan op het vulkanisme en de aardbevingen in dit deel van Zuid-Oost Azië.

Hoofdstuk 2 Land in opkomst

De grote natuurlijke bevolkingsgroei, het dichtbevolkte Java en de andere demografische en culturele kenmerken van Indonesië worden in de eerste paragraaf besproken. In paragraaf 2.2 worden de economische kenmerken verklaard. In de laatste paragraaf gaan we na wat de oorzaken en gevolgen zijn van de verstedelijking in Indonesië. Ten slotte de reden en het gevolg van het beleid om de bevolking te spreiden.

Hoofdstuk 3. Werk en welvaart in Indonesië.

In de eerste paragraaf bespreken de primaire sector. Wat zijn de kenmerken en welke ontwikkeling heeft deze sector na de WOII meegemaakt. In 3.2. gaan we verder met de secundaire en tertiaire sector en de verklaring van de grote sociaal ruimtelijke ongelijkheid. In de laatste paragraaf geven we een antwoord op de vraag welke taak Indonesië vervult in de wereldeconomie en welke rol Japan en China spelen in de economie van het land.

Wonen in Nederland

Hoofdstuk 1 Denkend aan Nederland.

We starten met de kenmerken van de stroomgebieden van de Rijn (gemengde rivier) en de Maas (regenrivier). In paragraaf wordt stilgestaan bij de gevolgen van de klimaatsverandering op de bodemdaling en afvoer van de Rijn en de Maas. Welke maatregelen moeten er worden genomen.

Hoofdstuk 2. Rivierenbeleid in Nederland

In dit hoofdstuk staan de kenmerken en gevolgen van het rivierbeleid om overstromingen in Nederland tegen te gaan. Wat wordt bedoeld met retentie, berging en afvoer. Zeer actueel in Midden-Limburg. Het beleid Ruimte door de Rivier (2005) en de nationale en internationale afspraken bespreken we in 2.2

Hoofdstuk 3. Stedelijke vraagstukken

Nadat we in 3.1. het verschil tussen een dorp en stad hebben aangegeven komen de nadelen van een grote stad in 3.2. aan bod , de congestievraagstukken.

In de paragrafen 3.3. en 3.4 worden de deelvraagstukken over vernieuwing (innovatie), sociaal-culturele (samenstelling bevolking,woningmarkt) besproken. In 3.5. gaan we verder in op de verschillende wijken en buurten waaruit de stad bestaat. In 3.6 tenslotte bespreken we mogelijke oplossingen van de vele vraagstukken in het grotestedenbeleid.

Opleidingen, werkvelden

Studies

HBO

- Logistiek & Economie
- Planologie
- Verkeerskunde
- Leraar aardrijkskunde
- Civiele techniek
- Vastgoed en makelaardij
- Toerisme & recreatie
- Journalistiek
- Geodesie (landmeetkunde)

WO(Universiteit)

- Planologie
- Sociale geografie
- Demografie
- Aardwetenschappen
- Bos- en natuurbeheer
- Milieukunde
- Geologie
- Meteorologie
- Internationale ontwikkelingsstudies

Werkvelden

- Ontwikkelingswerker
- Journalist
- Geoloog
- GIS-specialist
- Leraar aardrijkskunde
- Weerman/vrouw
- Landschapsarchitect
- Milieuspecialist
- Planoloog
- Beleidsmaker
- Parlementslid
- Reisleider

Tot slot:

Aardrijkskunde komt overal in terug!

In je eigen leven gebruik je het ...

- ... om te leven als wereldburger
- ... wanneer je op vakantie gaat
- ... als je invloed wil bij plannen van je gemeente
- ... als je een locatie zoekt voor je eigen zaak
- ... om goed op de hoogte te zijn bij het lezen van de krant
- ... kortom: altijd en overal!